

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Colomer, núm. 24.
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes.
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals,

Tercer aniversari de la mort de

DON PAU TURULL Y SALAS

y primér de las

STAS. JOSEPHA Y TERESA TURULLSALLARÉS

(Q. E. P. D.)

Sa viuda y mare respectivament D.ª Joaquina Plá y demás familia
pregan á sos amichs y coneguts se serveixen concorrer á los ofis
aniversaris que se celebrarán pera l' etern repós de las suas ánimas
en la Iglesia Parroquial de la Puríssima Concepció lo dimars vinent,
dia 27, á las 8 y mitja del matí.

No s' convida particularment.

Sabadell y Octubre de 1891.

LA DIPUTACIÓ PROVINCIAL Y LA CÁTEDRA DE TEORIA DE TEIXITS

Nostre estimat colega local *El Cliché* en son número d' ahir, prenent peu d' un suelto de gazetilla que publicavam copiantlo del important periódich de Barcelona *La Renaixensa*, lamentantse de que en una ciutat de la importancia de Barcelona, que compta ab una Escola d' Arts y Oficis sostinguda per la Diputació Provincial, estigués de molts anys vacant la cátedra de Teoría del Teixit y dibuix aplicat al mateix, haventse celebrat oposicions y no haver trobat, segons la Diputació Provincial, entre los cinch opositors qu' es presentaren, un tant sols que reunís las condiciones necesarias pera omplir la vacant, nos dedicá un suelto que per la oportunitat é intenció que l' inspira anem á copiar á continuació.

Lo suelto de referencia acaba exitant á la Diputació Provincial perque d' acort ab la direcció de las Escuelas d' Enginyers industrials y de Bellas Arts, resolguin sobre tant important assumpto y proveixin aviat y satisfactoriament la cátedra de Teoría de Teixits; y aquí d'u *El Cliché*:

«Estem completament d' acort ab la apreciació del colega sobre las qualitats que deu reunir lo professor de la classe de teixits y dibuix aplicat al mateix, pero de cap manera en que siguin tan raras las personas que puguin desempenyar tal càrrech, puig que fossin declaradas nul las oposicions, no proba res mes sino que 'ls 5 opositors no tenian suficiencia per la cátedra, pero no proba que fóra d' aquets senyors no hi haigi personas aptes pera desempenyar la classe de teixits.

Tal vegada aquestas personas tenían pór de fer un paper ridícul, per rahons que á cau d' orella han corregut sobre aquest assumpto.

La Renaixensa, de la manera que pregunta ¿que de quin modo pensa la Diputació provincial resoldre lo conflicte? sembla que ja estigá enterada de la solució, y si per cas fos la pregunta ignoscenta—que ho duptém—nosaltres li dirém lo que s' acostuma fer en semblants cassos y es probable 's fassi en aquest.

La Diputació convocará á novas oposicions y si en aquestas no s' hi presentan mes que 'ls opositors que s' hi presentaren en las altras, ó escamats no se n' hi presenta cap, allavors se provehirá la cátedra per concurs.

Quant vingui aquest cas, es fácil que s' hi posi per professor una persona que siga lo mes apte possible, entre las *raras* que segons lo colega existeixin.

Y se podria donar lo cas,—tot es fácil en aquest mon,—que aquesta persona 's trobés dintre las filas de los que trafican ab la política y *fomentan* l' amistat de personas d' influencia.

Y al temps pera respondrer.»

Per lo qu' es despren d' aquestas ratllas 's veu que 'l colega está en antecedents.

Nosaltres que de molt temps, estem ja convensuts de lo molt poch práctic á qu' es dedica la Corporació Provincial, no 'ns extranya, per mes que sia de dordre, l' actitud que segons lo colega pendrá en aquest importantíssim assumpto la Diputació, que ja fora hora que en lloch de dedicarse tant descaradament, gracias als *aqueles Pantorrilles* á la malehida política, convertint la antiga generalitat de Catalunya en un munt de politiquers, se dediqués á lo que la seva condició d' administrativa li reclama.

Pero allá hont hi trafiquejin Planas y Casals es impossible, de tota impossibilitat fer res que no siga alimentat per mesquinesas polítiques, ó per obra y gracia del malehit cranch del *caciquisme*, á qual sombra s' enfilan los sers desnarits y sense consciencia, y á la mateixa sombra neixen, creixen y 's desarrollant totas las malas passions, renunciias y discordias.

La Diputació Provincial no 's para en barras, y per lo matiex no es extrany que la seva competencia en assumptos industrials, trobés mancats d' aptituts pera la cátedra de Teoría de teixits á tots cinch individuos que presentaren á oposicions y fins també creyem, com *El Cliché*, que pot venir lo cas de concedirse á qui, sent menos apte, sia més adulator de la persona que més pot influirhi.

Lo senyor Planas y Casals en assumptos d' aquest tenor hi te la má trencada. Aixís hem víst passar en silenci y de la manera mes irritant en lo sí d' aquella Corporació, la demanda del jovent escolar, pera la Cátedra de Dret civil Catalá, fent una gravíssima ofensa á tota Catalunya, y tot perque segons lo Sr. Planas *es ranci* demanar l' establiment de dita Cátedra *are qu' al dret catalá ve destinat á morir*.

Peró en cambi perque no se 'n perdi la mala costum se subvenciona carreras de cavalls y fins pot ser plassas de toros.

Desenganyis lo colega, mentres la Diputació Provincial serveixi de grahó pera enfilarse los que pretenen viurer de la politica y estiga representada pels *grans cacichs* de la provincia, es del tot impossible fer res que sia útil y práctic.

SECCIÓ POLÍTICA

La crisi ministerial continua preocupant encara a tota la premsa madrilenya, y als pocs infelissos que la somian continuament pera poguer sortir de penes.

Més no cal dir que 'n Cánovas s'aguanta tant com pot a fi d'evitarla per are, puig ja sap de sobras que entre la gent de la política madrilenya un cambi de ministres es pitjor que una pedregada per lo enrenou que porta en la colla famolencas que espera tanda.

De tots modos sembla que s'ha conseguit ja la tan bescantada unió ab 'n Romero Robledo, y que prompte será un fet la publicació oficial de las bases, per las quals s'ha estipulat 'l conveni.

Esperém veurerlas pera jutjar lo patriotisme d'uns y altres que no cal dir estarà a l'altura que li correspon entre gent que tant se desvetllan pels interessos del pays.

..

Pocas vegadas un cambi de personas en lo ministeri ha influït gran cosa en lo benestar de Catalunya.

Més aquesta vegada si 's cert lo que s'anuncia y surt prompte 'n Silvela, lo partit conservador català, en particular, y Catalunya en general estarán d'enhorabona.

S' diu nada menos que quant surti 'n Silvela del ministeri, deixarà la jefatura dels conservadors barcelonins, lo celeberrim senyor Planas y Casals, més conegut per l'Agüelo *Pantorrilles* de Barcelona.

No cal dir que d'efectuarse aixís la cosa, molt hi guanyará 'l bon nom del partit conservador de Barcelona que densá que 'l capitaneja 'n Planas y Casals sembla una de las tantas pandillas polítiques com hi ha per Espanya organitzadas pera explotar al pays.

Nosaltres nos en felicitem en cas de que sia un fet ben prompte, puig si be no 'ns interessa gens ni mica la sort del desacreditat partit conservador de Barcelona, hem de confessar que Catalunya no 's veurá tan escarnida y maltractada com s'ha vist, baix la dominació de l'Agüelo *Pantorrilles* de Barcelona.

Sembla que alguns conservadors antichs y de bona fé, d'aquells que anyoran y voldrian organisar altra vegada lo verdader partit conservador dintre la política madrilenya, com si dintre aquesta política pogués conservar-se res que siga digne, están més que enfadats per la desdijada unió ab 'n Romero Robledo.

'S comprén que 'ls que encara ajudin ab bona fé la colla conservadora, tinguin motius pera entristir-se de lo que passa.

[Un partit com 'l conservador que tant ha blasonat d'íntegro, formal, sério, convertit en un hostel de fora hont tothom hi te dret mentres pagui lo que li toca]

Y de que es aixís no hi ha pas cap dupte.

O sino fixemnos en lo ministeri que avuy presideix l'*insigne* destructor de las llibertats bascas, senyor Canovas del Castillo.

Forman part d'ell, 'n Beranger qu'ha sigut ministre ab la República, y ningú sap com ha passat al partit conservador, 'l duch de Tetuán, lliberal fusionista 'l dia avans de la caiguda de 'n Sagasta, 'n Fabié que ha sigut sempre una papallona entre 'l partit lliberal y conservador, Villaverde, república en sa joventut, es dir

que no queda més que l' Isasa, si marxa 'n Silvela, y encara aquell no es més que un advocat de las Companyías de Ferro-Carrils, perque com á ministre es un cero á la esquerra.

Deixant á part que 'l gran protector y *factotum* de la colla, 'n Martinez Campos, es un cap de vent en lo que toca á la consecuencia politica.

Falta no mes que puji al ministeri 'n Linares Rivas com ja s' anuncia, éxlliberal dinástich y esquerrá per més senyas, y lo segon de 'n Romero Robledo lo senyor Bosch y Fustegueras, romerista, pera que sembli un mapa mundi lo ministeri conservador que 'ns prepara *el insigne hombre de Estado* senyor Cánovas del Castillo.

Y d' aixó 'n diuhen *insignes hombres de Estado*.

D' aixó se 'n diu hostalers aixerits que saben arreplegar tots los viatjers perduts que passen per la carretera.

¡Sembla mentida qu' homes aixís tinguin encara entre la gent que 's diu formal y sensata, personas que 'ls abonin!

En una correspondencia del *Diario de Barcelona* hi hem vistque á S. Sebastian ha tingut gran éxit una funció teatral composta únicament de obras bascas y en las quals no s' hi sent altra llengua que la d' aquella terra.

Ab aquest motiu, recomana lo corresponsal del diari ultra conservador de Barcelona, que 's treballi ab coratge pera la formació de un teatro regional bascongat ja que hi ha elements pera ferho y entussiasme y patriotisme pera alentarho.

Tot lo qual estaria molt bé y fora digne d' alabansas pero lo director del *Diario de Barcelona* podia contestarli:

Aprobo la teva idea per mes que es algo anacrónica (pe'l senyor Manyé y Flaquer tot lo que no és conservador es anacrónich y pe'ls demés vice-versa) pero al meu ilustre jefe senyor Cánovas del Castillo que va pendrer vostras llibertats valgut de la forsa, tal vegada no li sembli prou be aquesta idea. Consultéuli y qui més hi sápigui que més hi digui.

Y encara hauria obrat ab excés de rapidés y de bona criansa.

Perque 'l colega may contesta y tot ho fa tart, si ho fa, y encara no comprometense ab lo ilustre jefe senyor Cánovas.

A n' ell deixeu lo dir mal de 'n Castelar y de 'n Sagasta, retallar discursos antichs, y no recordarse de lo que importa de moment á Catalunya.

Aixó fa periodisme conseqüent, noble y elevat de miras.....

¡Pshe! que hi farem.

Cada hu es com Deu l' ha fet.

O com en Cánovas vol que sigui.

DISCURS

de clausura pronunciat per en Ricart Nieto en la vetllada literaria y musical donada ab motiu de la inauguració del saló d' espectacles del Centre Catalá de Buenos Aires, instalat en la «Casa d' Espanya», la nit del 6 de Setembre de 1891.

SENYORAS; SENYORS:

Al desprendiment noble y generós d' un fill preclar de Catalunya, s' deu aquest sumptuós edifici y 'ls que sos representants estigan dignament ins-

talats ab lo decoro y magnificencia que á nostra gran patria correspon.

Los catalans, senyors, dintre y fora de la Ibérica Península, han deixat sempre ben posat lo pabelló espanyol, y al senyor Castells li capigué la sort d' aixecar ben alta nostra gloriosa bandera en las voreras del Plata. ¡Quánt sento y al mateix temps celebro que se m' haja honrat per la Comissió Directiva en aquesta vetllada literaria pera pronunciar lo discurs de clausura y en son nom donar las gracias á las damas y senyors que ab sos talents han contribuït á donar major reals á aquesta festa! Ho sento, he dit, per ma insuficiencia, y ho celebro porque aquest acte 'm proporciona 'l plaer de probar una vegada més á mos nobles y benvolguts catalans que may hi haurá en mi la més lleugera vacilació, encara que sia á costa de sacrificis, quan se tracti de probar, sia en públich ó en privat, mon particular afecte envers vosaltres y mon extremat agraïment á vostras finas y delicadas atencions; rahó per la que he acceptat ab satisfacció infinita la oportunitat que 'm proporciona 'l goig de desvaneixer ó procurar desvaneixer certas falsas apreciacions de que son acusats injustament á causa del poch estudi y coneixent que 's te dels fills del Príncipat.

Lo caràcter dels catalans, senyors, encara no ha sigut comprés per una gran part del poble espanyol; se confessa porque no 's pot menos que reconéixerho, que son los més industriosos; que van á la vanguardia de la civilisació espanyola; que tenen homes eminents en las ciencias, en las lletres y en las arts; que cap altra provincia d' Espanya, exceptuant la Cort, posseheix tants establiments d' ensenyansa en tots los rams del saber humá, y tan ben montats y regits com en las provincias catalanas; que es la més comercial, atrevida y treballadora en tota classe d' empresas; pero afegeixen los que no la coneixen á fondo que son durs de caràcter, áspres en la expressió, vehements en sas accions y catalans avans que espanyols.

No es pas aixís, y están en gravíssim error los que tal creuen.

Lo catalá, senyors, com tots los nascuts en la privilegiada terra espanyola, es sobri, entusiasta, de imaginació viva, penetrant, generós y sensible, mes en lo que ha superat á totas las demés provincias, es en no admetrer innovació en sas costums, en no ambicionar distincions, en xifrar son afany en conservar-se en sa professió, per lo general la mateixa que sos pares exerciren, y en no tenir á mengua l' exercici de las arts y ofis, sino al contrari, en gran apreci y honor, esser treballadors, infatigables, mirar ab horror la ociositat, en no abandonar la obra que comensaren, en esser vehements pero fermes en sos afectes, agraïts en los beneficis, forts en sas venjansas quan se 'ls agravia injustament, y 's presentan ab eixas cualitats enfront de las demés provincias, no durs, com volen classificarlos, sino fermes com lo treball y severs com la justícia.

¡Que son áspres en sa expreseió! L' amor que posseheix lo catalá á sas costums, la veneració que rendeix á sos prohoms, fa que aymi y estigui connaturalisat ab eix idioma, d' origen grech llatí al igual que 'l provensal; ell no 's creu felís, está cohibit y no té la expansió y alegria que li es habitual, sino s' expresa en sa propia llengua.

Aquesta llengua emplea en la derivació de las paraulas llatinas procediments particulars, caracterisats principalment per la brevetat y la concisió que afecta en lo desenvolvement de las arrels. Mentres la major part de las paraulas castellanas acaban per sílabas plenas y sonoras que recordan las graves desinencias de la declinació llatina, ella suprimeix eixas desinencias y 's deté al punt quan s' ha pronunciat la part essencial de la paraula. Eixa tendencia á la brevetat se fa sentir ordinariament fins en l' interior de las paraulas: pera dir *pan, vino, bueno, mundo*, dirá pa, vi, bo, mon. No serán tan armoniosos, dolços y pausats en la expressió com lo castellá, hi convinch; pero en cambi, ¡quant amor é invariabilitat entranya á lo seu, y quánta veneració, consecuencia y gratitut no tributan, cultivant son idioma, á eix estol d' eminencias que comensant per lo gran Jaume I, fundador de la nacionalitat catalana y restaurador d' eixa parla que empleá ab tant éxit pera la politica y sas composicions literarias, continuant enriquintla Ballot, Raynouard, Puigpardines, Perpeja, Turmeda, Ramon Llull, Muntaner, Turell y mïls de mïls fins á la época actual, que han omplert y enriquit las bibliotecas de nostra pátria y extranjerias de joyas literarias y científicas de sens igual valer, realisant en unió de la castellana á nostra Espanya devant de propis y estranys!

Catalans, seguiu essent áspres en vostra parla, y 'ls que creuen que es un defecte, haurán de convenir, mal que 'ls pesi, en que aquest defecte es lo timbre, la aureola de gloria que vos realsa més y més y que sols imposa envers vosaltres admiració y respecte.

¡Catalans avans que espanyols! Qui de tals vos tatxi, es encara més injust que en los cárrechs anteriors. Óbrinse las planas inmortalis de nostra historia y en primer terme 's veurá al catalá, desde l' antigüetat més llunyana, engrandint ab sas empresas y fets heróichs á la nació espanyola y portant sa abnegació fins al sacrifici en son obsequi y per son amor.

Es impropí d' un discurs d' aquest género y de petitas proporcions lo poderme estendre desde 'ls temps vells, pero á grans trassos provaré que gran part de la gloria de que ab tanta justícia s' envaneix Espanya se deu á Catalunya. Jutjém á eixa heróica provincia no més que desde principis del sigle present, y veurém que quan las tropas napeleónicas invadiren á costa d' una traició á nostra patria, s' aixecá son ánima de gegant y formant un sol cos de donas, homes, noys, vells, decrepits y valetudinarians, s' aprestaren al combat.

Sos grandiosos fets enfosqueixen lo Capitoli, y en mitj d' aquest triàngul d' heroicitats sens mida que enlluhernan á la més exaltada fantasia, descollan culminants y en primer terme Zaragoza, Bailén, San Marcial, lo Bruch y la invencible Gerona. Allí, pera defensar la integritat de nostra terra, se presenta 'l catalá ab la valentia propia de sa rassa y com lleó brau é irat, ab los ulls espurnejants, fereix, tritura, mata y esbossina á las águilas que 's deyan invencibles y destrossa á aquell exércit aguerrit que, derrotat, humillat y ab espasme vegé estrellarse sas balas contra un teixit roig anomenat *barretina catalana*.

La guerra de Africa y las maniguas de Cuba, en que lluytaren com á titans; los llorers recullits á Filadelfia y á Viena, la retirada de Méxich del tan ilustre com malaguanyat general Prim, unint ab acte tan diplomátich y humanitari, ab llassos d' efecte y amistat indisoluble, als fills d' aquella part d' América ab la mare patria, los quals, agraphits van á erigirli una estàtua en un de sos més sumptuosos passeigs; sa Exposició, que assumí las proporcions d' una Exposició Universal; sa industria, que obra tantas arterias en la Península á las ciencias, á las arts, al comers y á la navegació; lo reals que ha donat y dona á Espanya ab timbres de tanta gloria; l' estar sempre disposats á vessar sa sanch generosa per sa prosperitat y eng randiment, digueume: los que tals fets ne son héroes, ¿son avans catalans que espanyols? Donchs lloat y benehit sia vostre catalanisme, ja que ab ell cubriu á nostra Espanya d' esplendor, de grandesay de poder.

Passém d' eixos fets generals á fets particulars y circunscribimnos al portat á cap, com diguí al comensament de mon discurs, per lo noble y generós desprendiment del senyor Castells.

Mils d' espanyols habitan en la República Argentina, y desde llarga fetxa véyam la necessitat d' aixecar un edifici pera 'ls representants de nostra patria, ab amplitut suficient pera un Banch, impremta, saló d' exposició, etc., etc. Multitud de reunions tinguerem ab aquest objecte en l' antich Club Catalá; nos constituïrem en comissió pera portar á cap la empresa, lo doctor Aleu, Victory; Suarez, Oliver, doctor Clausolles, Tardá, Girmat, lo malhaurat Assed, Tassié, alguns altres y 'l que té l' honor de dirigirvos en aquest moment la paraula. S' aixecaren planos y croquis, pregarem á uns, suplicarem á altres, tot fou inútil; nostres desitjos s' estrellaren davant l' egoisme y la indiferencia de banquers milionaris y de acaudalats comerciants, que calificaren de utopia descabellada nostres nobles propòsits, y ha bastat que un home de gran cor, uu catalá dels que 'n diuhen no son espanyols, un Castells, digués quan arribá á passehir una fortuna: «Fássis la Casa d' Espanya,» y la Casa d' Espanya fou feta, cubrint de gloria á nostra patria en lo vell y nou mon ab son patriotisme y munificencia.

Orgullós en podeu estar Castells, de vostra obra, y aquest Centre re-

compensará com es degut vostre grandíós y espléndit desprendiment d' un modo elevat y digne; com es: creant classes nocturnas hont rebin instrucció 'ls fills de viudas pobras catalanas; s' acullirà l' artesá honrat proporcionantli treball quan li falti, continuarán las vetlladas literarias y ja inaugurat aqueix teatro, pujarán á la escena produccions catalanas y donarém á coneixer á la República Argentina aquesta literatura viril, tant fecundant com grandiosa, bella y expressiva essent un bentre d' expansió y esbarjo hont hi imperará la ilustració, lo bon gust y la filantropia. Eixos son los llors amich Castells, que en recompensa vos ofereixen vostres compatriotas, los que farán la felicitat de vostra vida.

Dech ara donar, com dono á nom del president y membres de la Comissió Directiva del Centre, las mes expressivas gracias á las senyoretas y senyors que ab sos treballs han contribuít al esplendor d' aquesta vetllada. A tots vos queda la Comissió Directiva en extrém agraïda y sempre tindrà pera vosaltres un recort d' admiració, de gratitut y d' estimació.

Acabaré aquest revolt discurs, com l' enamorat aymador que al despedirse de la deesa per qui d' amor sospira, li dedica sas paraulas més dolsas, més carinyosas y més expressivas.

Jo, donchs, donant expansió als sentiments de mon ànima 'm dirigeixo á eixa provincia volguda pera dirli: Catalunya, margaridoya hermosa bressada per las brumosas espumas de tos mars riolers, botó de rosa, ramell de fiors, lliri perfumat, mansió de grandesa; Catalunya aymada, salve; jo 't saludo y aixeco ma veu al Deu de la ventura y mos prechs á la moreneta verge de Montserrat pera que sias felís, ditxosa, que jamay s' eclipsi ton lema de «Catalunya y avant», que la grandesa y poderío s' aixampli més y més pera goig y orgull de nostra pàtria terra en particular y del mon enter en general.

HE DIT.

ESTIHUENCA

¿Oy que ho vols? Deixa 'l vano, que cansada
deus tenir la munyeca de fe 'l jóch;
mentres dormis y venti, á la vegada
groinxaré 'l balanci poquet á poch.

Tancaré 'ls finestrons; la cambra, fosca
restará casi bé, y t' adormirás
escoltant lo brugit d' aqueixa mosca
que al través dels crestalls se vol fer pas.

¿Veus com rius? Si ets mes mona.....! Xafogosa.

la calor de prop teu esquibaré
vinga 'l vano y arreu llensi olorosa
exa essencia que ha prés á ton alé

Y ara dorm y somia, y ni qu' encertis
á sentir quelcom mes que 'l meu respir,
ves somiant, amor meva, y no 't despertis;
que dormint de debó no ho pots sentir.

MIQUEL LAPORTA.

CORRESPONDENCIA

SR. DIRECTOR DE "LO CATALANISTA".

Castellá del Vallés Octubre de 1891.

Molt Sr. meu: Van acabantse per moments las bremas del present any en aquesta població; poch podia presumirse en ma correspondencia de Juliol lo cambi obrat en la vinya, donchs fou molt notable per la soptada invasió de *mildew*, tant que las trasformá en dos dias de gemats jardins de primavera en la tardó més esmortuhida.

No obstant, encara s' haurá cullit mitja anyadota; la situació dels pagesos es afflictiva, pro se conforman lo bastant pera creurer se trovan relativament contents, més que sia pera no esmentar la sua deixadesa, efecte de la ignorancia y preocupació en no sulfatar los uns y en ferho per rutina ls altres.

Eixa classe social, la més important sens dupte, es poch observadora, y fins avuy, també poch progressiva. Es urgent que abandoni llur fanatisme y superstició, y s' entregui de plé á la observació dels fenómenos cosmichs com també á la imitació dels més aixerits que, inclinantse cap al costat de la ciencia y de la práctica, han omplenat sos cups, com en los bons anys, sostenintse verdas y jemadas las vinyas que han sigut pulverisadas ab sulfat veritable, sobre lo qual es de doldrer que 'l comers acostumat á resoldrer tots los seus problemas ab la sola fórmula: diné, porti ab las sofisticacions la ruina á tantas familiar, la desconfiansa als pagesos, é indirectament la falta de negoci á ell mateix.

La setmana passada se vejeren los inginyers provincials, ultimant los estudis pera 'l tros de camí d' aquésta á Sentmanat, que tantíssima falta fá, y segons notícias que deixaren á son pas, es de presumir que no á tardar vejém realisarse l' esmentada obra.

També fa dias corren per aquésta alguns operaris electricistas que deixan instalada la llum eléctrica en la fábrica de teixits de la Vda. Tolrá, qual cuadra de talers dona gust de veure, tant rica y espléndidament iluminada, si mal no recordo per dotze focos de llum tan continua y clara, que més pareix produhida per una corrent continua que no per la de inducció, tal es la revolució dels seus dinamos generadors de la corrent, que apenas pot observarse la més petita intermitencia. Desde dita fábrica 's ván colocant avuy los cables conductors de la mateixa llum, així com fils pera un teléfono particular á la casa palau de la esmentada viuda, obra que ha de embellir considerablement la població.

Si terminat ja aquest edifici, s' alsa, com s' ha dit, la casa municipal y estudis per la generosa má de D.ª Emilia Carles, verament lo nostre poble res tindrà que desitjar als seus iguals, mes podré dir tal volta cap altre de la seva importancia podrá ser tan rich per los seus casals á Deu, á la inteligencia y al particular, com també al treball; passeigs que 'l temps podia convertir en carrers, abundancia de fonts cristallinas en totas direccions, bon clima, extens horitsó bon subsol y llimpiesa y salut que més deu envejarse unit á la pau que regna en ell y completa seguritat personal?

Respecte al últim dels edificis ó sia los estudis y casa de la vila, després de lo molt que s' ha dit y 's parla, res se sab en concret; pareixia que en aquesta tardó teníam què veurer la bellugadissa de manobras y paletas á que veníam acostumats, més per ara regna la pau del cementiri pera dits artistas, y com la esperansa es tan falaguera, al ensemps que de imprescindible necessitat la obra, pera lo desarrotillo físsich, principalment de la

nova generació aquesta, quietut; aquest repós, esglaya al que segueix ab interés lo moviment del poble; per aixó no deixan de correr certas suposicions en las crónicas de nostra societat que esparveran y fan temer un retrocés mes que sensible en l' assumpto que, á tots los que 'ns trobém sens datos ó á las foscas, preocupa.

Se suposa, —fentme resó del més llógich dels suposits,— que existeix certa tivantor entre la esmentada Sra. Viuda y nostre Ajuntament, motivada per lo desitj natural en la primera de que la Corporació municipal terminés lo carrer Tolrá, millora mes que indispensable, necessaria, si 's vol portar á cap la tal edificació. Nostre Cabildo no deixa de compéndrer la dita necessitat, ja per tractarse d' una vía central de gran válua, ja per traurer una reconada que constituheix un focó d' infecció en lo centre de la vila y una nota discordant pera l' estética, mes no 's decideix á empéndrer l' obra: no té prou empena pera resódrer lo problema.

Se sab que los recursos son escassos en todas las Corporacions populars; que además la centralisació qu' ofega todas las iniciativas, espahordeix, quan se tracta de plantejar un assumpto d' alguna importancia local, no obstant, davant la importancia del assumpto, tenint una má generosa que per si sola desitja alzar un temple pera 'l desarrotillo de la inteligencia, com lo alsava pera l' adoració al Etern qual edifici ha de reportar una regular economia en lo pressupost del poble, aixís com ventatjas positivas pera la salut de nostres fills deurían callar tots los recels que poguessin haverhi y armonisats ios interessos de tots que es la missió principal dels que directa ó indirectament se trovan cridats á la direcció del poble, unint los llassos que pognessin haverse romput, tractar ab la altesa de miras que exigeix la necessitat de las melloras y lo cumpliment dels sagrats debers la manera y forma mes asequible de procurar treball pe'l pobre, que molt faltat n' está, y mellorar un poble digne de tota sort, per sas bonas costums y per las virtuts del treball, per més que tinga los defectes de egoista en part y en part també escéptich é indiferent.

Fins á un' altra ocasió se despedeix son afm.

LO CORRESPONSAL.

ACADEMIA CATÓLICA DE SABADELL

Suscripció Pública á favor de las provincias inundadas

Suma anterior, 1.547'50.—Pere Tusell, 2'50.—Joan Romeu, 5.—Joseph Bagá, 3.—Emilia Pons de Ponsá, 25.—Eulalia Planas Vda. de Baygual, 5.—Joseph Cirera Sampere y familia, 30.—Francisco Barata y Plomar, 2.—Joaquim Carol, 10.—Ramón Cortada, 10.—F. B. Vda. de M. y sa filla, 15.—N. Berenguer, 4.—Joseph Argemí Girabau, 2.—Cárme Sallarés de Argemí, 2.—Agustí Morral Fontanet, 2'50.—María Sallarés de Morral, 2'50.—Antoni Guarro, 2'50.—Cárme Guarro, 2'50.—Antonia Guarro, 2'50.—Alfred Plats, 4'50.—Feliu Salvans, 1'50.—Suma total Pesetas 1681.

Queda tancada aquesta suscripció, haventse entregat las cantitats y efectes recullits al Rnt. Sr. Rector de S. Feliu, segons rebuts que quedan arxivats en la Secretaria de la Academia.—Lo Secretari, *Joseph Fonoll*.

NOVAS

D' acort ab la Junta de propietaris del Teatro Principal la empresa del mateix, desde avuy, apertura de la temporada, deixarà instalat en lo vestibul del 2^{on}. pis, un café pera major comoditat dels concurrents. Lo servey anirà á carrech de D. Manel Forasté.

Es d' aplaudir la millora.

Promet estar concorregut lo ball que 's celebrarà aquesta nit en l' *Ateneo Sabadellés*. La Junta de la Secció desitjosa de donar la major amenitat posible en sas vetlladas ha contractat á la reputada orquesta *Fatxendas* que executarà lo següent:

PROGRAMA.—*Primera part*.—Introducció-Walz *La fiesta de la aldea*, Cotó.—Walz *El Caletero*, Cotó.—Americana *La Armoniosa*, Frigola.—Polka de cornet *La Vanguardia*, Waldenfel.—Rigodon *Recuerdos del Valle*, Arban.

Segona part.—Mazurka *La Rusa*, Lecocq.—Schotisch *Los Torpederos*, de clarinet, Cotó.—Rigodon *Los Alabarderos*, Cotó.—Americana *A toda vela*, de violí, Cotó.—Walz *España*, Waldenfel.

Nostre amich y compatrici D. Joseph Vila y Renom experimentà la irreparable pérdua de la única filla que tenia, la nena Mercés, que pujà al cel lo diumenge passat en Monbrió. (Tarragona), quant contava cinch anys d' edat.

Acompanyem á la desconsolada familia en lo just dol que experimenta.

En lo nombre 27 de nostre excelent company de Provenza, *L' Aioli*, hem llegit un article que porta al peu la firma de 'n Mistral, en que 's fan elogis de "Los Pirineus, trilogia de D. Victor Balaguer, y 's parla encomiàsticament d' aquest poeta catalá, fins com á escriptor en llengua provenzal.

De nostre estimat company *Las Cuatro Barras* de Vilafranca del Panadés:

"Dintre pochs dias se celebrarà en lo Centre Catalá una vetllada literaria-musical que será comensament d' una serie de conferencias, que sobre "catalanisme" se donarán, y que no dúptem serán molt ventajosas per la causa que defensém."

Lo Gremi de Fabricauts y Cambra de Comers d' aquesta ciutat ha contestat á la consulta feta per l' Excm. Sr. Ministre d' Ultramar, sobre los certificats d' origen, en la forma següent:

"En virtud de la Circular de V. E. de fetxa 5 Setembre últim, aquest Gremi y Cambra de Comers ha consultat als fabricants d' aquesta ciutat sobre de la utilitat dels certificats d' origen que per R. O. de 8 d' Agost últim se disposa acompanyin als bultos que s' expedixin ab destí als ports de las Antillas, havent emés unánims sa opinió favorable á la R. O. mentada.

Aixís mateix s' han mostrat conformes ab las aclaracions al article 4.^{rt} de la mateixa fetas en la R. O. de 12 Setembre, las quals fan resaltar la manera práctica y sencilla de la formació dels certificats que com es natural y prudent sian expedits per lo fabricant ó fabricants de quinas industrias procedeixin los géneros continguts en los bultos que expedixin.

Creuenh aquets centres que las disposicions dictadas per V. E. podrian completarse obligant al fabricant á conservar durant un any un mostruari ó referencia dels articles que hagués exportat, al objecte de facilitar la aclaració d' aquells duptes que sobre de la nacionalitat dels teixits pogueren ocurrir á la Administració.

Al comunicar á V. E. los acorts d' aquets fabricants hem de manifestarli á nom del Gremi y Cambra do Comers la satisfacció que 'ls ha produhit la mida dictada per V. E. que ha de contribuir poderosament á evitar los fraus que 'l comers de mala fé pogués intentar en perjudici de tots los interessos nacionals.

Deu guardi á V. E. molts anys.

Sabadell 19 Octubre 1881.—GREMI DE FABRICANTS.—Lo President, *Joan Sallares y Plá*.
—CAMBRA DE COMERS.—Lo President, *Esteve Serra y Verdaguer*.

Excm. Sr. Ministre d' Ultramar."

Avuy á las 9 del matí, tindrà lloch en la Capella dels PP. Escolapis la funció religiosa que la Cofradia del Rosari obsequia cada any á la Santissima Verge, cantantse per la Escolania de la Parroquia de la Concepció un solemne ofici ab sermó á cárrech del P. Pere Bruix, Escolapi.

Delegat per lo senyor Gobernador Civil de la Provincia passá lo dimars últim lo senyor Subdelegat de Medicina d' aquesta ciutat don Feliu Vilarrubias al poble Polinyá ahont s' ha desenrotllat una epidemia de gástricas tifóideas que semblava pendre proporcions alarmants. En unió dels senyors Casalís y Miquel, metjes de Santa Perpétua y que visitan dita població, de la autoritat y Reverent rector, després de visitar á tots los actualment atacats, se prengueren las midas higiénicas necessarias y 's fa lo possible pera tornar la tranquil·litat á aquells vehins.

En la Subalterna d' aquesta ciutat s' ha donat comens á la expedició de cédulas personals.

Lo llorajat poeta D. Francesch Marrull nos ha remés un exemplar de la *Oda al mar*, distingida ab menció honorífica en lo primer Certámen Literari de Palamós.

Agrahim la deferencia de qu' hem sigut objecte.

Véigintse las predicacions que fá Noherlessom pera 'ls dias que restan del més actual.

Lo 25 arribará al NO. d' Europa la invasió oceánica, pero sa acció en nostra Península será poch sensible.

Tal vegada ho sia més lo 26, per la influencia de la despresió, situada cap á las islas Canarias; pero no prosperará en son moviment de traslació.

La última borrasca de la quinzena, que per l' Atlántich arribará á Europa, tinch son centre lo divendres 30 al SO, de las islas Británicas, y sa influencia en nostra Península s' extindrà desde las regions septentrional y del NO. al centre, donant lloch en los dias 30 y 31 á novás plujas, que serán bastant generals ab vents d' entre NO. SO.

Llegim:

"Pera jutjar de com están los presidis espanyols, n' hi ha pron ab llegir una carta de

Ceuta en que 's donan noticias espantosas d' un horrible succés ocorregut en lo presidi d' Hacho.

Lo dia 12, en la 16.ª brigada, ocorregué una baralla entre 'ls presidaris. La renyina, que comensá per poch y entre uns quants, prompte se generalisá, arribant á ésser una batalla sangrenta. Bon número de presos, armats de gabinets y sabres, s' escometian bárbarament. Hi havia qui agredia portant en una má lo gabinet y en la altra una ampolla d' ayguardent.

Lo resultat d' aquesta batalla fou un home mort, dos tan gravament ferits que no ofeixen cap esperança de vida, altre ferit d' importancia y alguns ferits leves y contusos.

¡Com estarán vigilats los presidaris quan aquells desanimats tenian armas blancas de totas dimensions, desde 'l gabinet al sable!

Després de recullir mort y ferits, se practicá un escorcollament sense cap resultat.

No hi ha que olvidar que fa tres mesos ocorregué una renyina en la 17.ª brigada, quedant mort un home, sobre qui son agressor s' ensanyá donántli 17 punyaladas. Desde aquella fetxa han ocorregut altrás barallas y han entrat en l' hospital varis ferits, tots de arma blanca.

Sobran comentaris.

Per Real ordre del ministeri de Foment de 8 del corrent mes, se mana á la Diputació Provincial de Barcelona que aboni la remuneració equivalent á la meytat de la paga d' entrada de catedràtich, al arquitecte don Joaquím Bassegoda y Amigó encarregat de la Càtedra de Construcció en nostra escola d' Arquitectura, desde la mort de don L. Serrallach.

Felicitém á nostre amich y ferm catalanista senyor Bassegoda per una resolució tan justa y equitativa.

En virtut de las reunions celebradas per la majoria dels senadors vitalicis y electius y diputats á Córts per aquesta provincia, s' ha suscrit per dits senyors y dirigit al president del Consell de ministres una carta en que se li exposan los perjudicis que irrogará als més importants elements de la riquesa nacional le tractat comercial recentment estipulat ab los Estats Units.

Y auestos senyors que brillavan per sa ausencia en lo *meeting* del Teatro Principal, s' haurán cregut haver complert ja ab lo pahis ab la carta qu' han dirigit al president del Consell de ministres en la que es de suposar que hi haurán fet constar son incondicional adhesió al Govern, pera que aquest ausorisat per los mateixos firmants fassi, com sempre, lo que li dongui la gana.

D' aixó se 'n diu nadar y guardar la roba

Avuy deu celebrar la *Associació Agrícola de Reus y sa Comarca* un concurs de aradas que necessitin la forsa de un ó mes animals.

Lo Jurat calificador tindrà en compte no tan sols la feyna feta per las aradas, sino la bondat de la seva construcció y la lleugeresa de las máquinas.

Se donará una medalla d' or (bronze daurat) y duas de bronze com premi de las aradas del grupo que concorrin ab la forsa d' un sol animal, y una altra medalla d' or y duas de bronze com á premi de las aradas del grupo que concorrin ab la forsa de dos ó mes animals. Se distribuirán además los diplomas que 'l Jurat cregui convenientes.

Lo concurs será públich y tindrà lloch en las paradas del era del Delme de 8 á las 12 del matí y de 2 á 5 de la tarde.

Lo Foment del Travall Nacional ha nombrat una comissió pera estudiar las causas de la extraordinaria elevació dels cambis del paper sobre París y Lóndres y 'ls remeys que podrián aplicarse pera aliviar los mals que per aquesta causa sofreix lo comerç espanyol. Dita comissió la componen los senyors Bosch y Labrús, Viza, Passarell y Marqués y Sedó.

Y en l' entretan, que las corporacions del pahís se preocupan d' assumpto de tan vital interés comes la desnivellació dels cambis que ve observantse desde massa temps, que tants graves perjudicis ocasiona al comerç y á las industrias totas, lo govern no s' en cuida, donchs 'l preocupa més la crísis de que tant se parla, ó be si Romero Robledo tornava á entrar en lo partit conservador.

¡Quanta desgracia pera Espanya!

Per tornar á circular bitllets falsos de cinquanta pessetas, emissió primer Octubre de 1886 per varis punts d' Espanya, recordém á nostres lectors las diferencias essencials que 'ls distingeixen dels llegítims y que 's veuen mes aviat, que son: La estampació de tot lo davant es molt borrosa especialment en lo busto de Goya, neta y vigorosa; los transparents son defectuosos y fácilmente se veu que estan conseguits en la part de paper, los bitllets son dos milímetros més petits d' ample y un de alt que 'ls llegítims, los números en los falsos son de diferent tipo que en los llegítims, y per últim, al darrera dels falsos s' hi notan imperfeccions en la impressió.

En *El País* de Lleyda y redactat en Catalá hi trobém lo Cartell d' un certámen humorístich. Diu aixís:

Núm. 1. Flor natural, premi d' honor y cortesía, ofert per lo Jurat, al millor discurs inaugural y de més xispa. Tema: "O Danaum fortissime gentis Tydide!", Virgili.

Núm. 2. Una Torra infiel de ferro, de gran valor, al que millor canti en catalá lo amor "á las dobles de quatre."

Núm. 3. Una artística bicicleta de plata, regalo de la Junta Directiva de la Juventut Católica de Lleyda, á la més inspirada composició en vers ó prosa: Tema lliure.

Núm. 4. Una esquella de plata, que dona la Comissió, á la més bonica poesia en obsequi al dia de boda d' una viudeta.

Núm. 5. Una cítara de plata, á las millors seguidillas en catalá ó castellá per cantar ab guitarra lo jorn de la inauguració del Noguera-Pallaresa.

Núm. 6. Riquíssim joyer, cedit per un esferehit, als més ben acabats versos incomprendibles.

Núm. 7. Rica ploma de plata, al que millor presenti en prosa un ramillet de qualitat las més convenientes als aspirants al matrimoni.

Núm. 8. Una cigarrera (no humana), regalo de una víctima dels cigarros de calé al mes llampant sonet catalá sobre las porquerías del tabaco.

Núm. 9. Una corona de plata (que semblará de llorer), donatiu de un ex-cómich, al millor sainete catalá.

MÚSICA

Núm. 10. Violí de plata, oferta de un músich de barri, á la millor música histórich-

imitativa de la entrada triomfal del exèrcit de Faraó á la ciutat de Balaguer, per piano, violí y contrabaix.

PINTURA

Núm. 11. Boníssima paleta de plata al més acabat retrato de la dida de Caifás.

Los travalls han d'éser originals é inédits remesos ab la forma acostumada per tot lo dia 30 del vinent Novembre á don Ramon Artigues; carrer de la Palma, 2, tercer, Lleyda, que ja 's cuidarà de fer públich los que 's rebin, aixís com los premiats; ab lo ben entés que si algun d' ells te res d' aspre se 'l deixarà devall taula.

La distribució de premis tindrà lloch lo dia 28 de Desembre en lo local de la Joventut Catòlica.

Lleyda 6 d' Octubre de 1891.—*La Comissió.*

ANUNCIS PARTICULARS

Motor á gas 'n venta

Forsa d' dos caballs.—Sistema Otto.—Vertical y d' cremallera. — Rahò en la

Imprempta d' aquest periódich.

Academia Politécnica

DIRIGIDA PER LOS ENGINYERS

— Don Fernando Tarrida y don Carles Camps y Armet —

Preparació pera l' ingrés en la *Escola Politécnica de Madrid*, en las *Escolas d' Arquitectura y de Enginyers Industrials de Barcelona*, en la *Escola Naval Flotant*, *Academia General Militar*, *Cos de Telégrafos* y demás carreras especiales.

— CUADRO DE PROFESSORS —

Algebra mecánica y cálculs. . . .	D. Fernando Tarrida. . . .	Enginyer.
Geometría descriptiva y analítica. . . .	D. Carles Camps.	Enginyer.
Ciencias físich-naturals.	D. Pere Rius.	Enginyer.
Dibuix: de figura y adorno. . . .	D. Francisco del Villar. . . .	Arquitecte.
Id. lineal y topogràfich. . . .	D. Pau Brunet.	Enginyer.
Idiomas: D. Franeischo Boatella y D. Fernando Tarrida.		

NOTA DE PREUS

Matemáticas.	30 ptas.	Dibuix lineal ó de figura. . . .	10 ptas.
Ciencias Físicas	20 "	Francés é Inglés.	10 "

Barcelona.—Paseig de Gracia, 81, 2.^{on} —Despatx: de 12 á 2.

Imprempta y Enquadrernacions de J. Comas, Carrer de Colomer, 24, teléfono n.º 46.—SABADELL